

TIỀM NĂNG TỰ NHIÊN ĐỂ PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỘNG ĐỒNG TỈNH SƠN LA

Trần Việt Khanh^{1*}, Đỗ Thúy Mùi²

¹Đại học Thái Nguyên, ²Trường Đại học Tây Bắc

TÓM TẮT

Du lịch cộng đồng là loại hình du lịch mà du khách được tham gia mọi sinh hoạt với cộng đồng địa phương. Loại hình du lịch này mang lại hiệu quả kinh tế cao cho nhiều địa phương, nhất là đối với các tỉnh miền núi và vùng nông thôn, trong đó có Sơn La. Sơn La nằm ở phía tây bắc của Tổ quốc, có nhiều tiềm năng về tự nhiên để phát triển du lịch cộng đồng. Địa hình, khí hậu, nguồn nước, thảm thực vật... rất thuận lợi cho phát triển du lịch cộng đồng. Tuy nhiên, du lịch cộng đồng ở đây phát triển chưa tương xứng với tiềm năng. Khách du lịch còn ít, số ngày lưu trú chưa nhiều, doanh thu du lịch không cao. Các sản phẩm du lịch chưa độc đáo, bởi thế chưa có sức hấp dẫn du khách. Cần phải có các giải pháp cụ thể về quy hoạch, đầu tư, phát triển nguồn nhân lực, tuyên truyền, quảng bá để phát triển du lịch hiệu quả và bền vững hơn.

Từ khóa: Du lịch cộng đồng, bền vững, sản phẩm du lịch, quy hoạch, tiềm năng tự nhiên.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Du lịch cộng đồng (DLCD) là loại hình du lịch mà du khách có thể cùng ăn, cùng ở, cùng làm việc với người dân địa phương. Cộng đồng địa phương được hưởng lợi về kinh tế, học hỏi được những kinh nghiệm của du khách, nâng cao nhận thức, đồng thời biết khai thác, giữ gìn tài nguyên để phục vụ mục đích du lịch. Hiện nay, loại hình du lịch này đã phát triển ở nhiều địa phương trong cả nước, nhất là các tỉnh miền núi. Ở Sơn La, loại hình du lịch này cũng đã phát triển từ năm 2000. Tuy nhiên, hiệu quả khai thác chưa cao. Cần phải có những nghiên cứu, đánh giá đầy đủ những tiềm năng về tự nhiên, từ đó đề xuất các giải pháp phát triển du lịch cộng đồng một cách bền vững.

NỘI DUNG

Du lịch cộng đồng và vai trò của du lịch cộng đồng

Khái niệm về du lịch cộng đồng

Từ lâu, khái niệm về du lịch cộng đồng đã được đề cập ở nhiều quốc gia trên thế giới. Mỗi quốc gia đều có khái niệm riêng. Ở Thái Lan, du lịch dựa vào cộng đồng được định nghĩa: "DLCD là loại hình du lịch được quản

lí và có bởi chính cộng đồng địa phương, hướng đến mục tiêu bền vững về mặt môi trường, văn hóa và xã hội. Thông qua DLCD, du khách có cơ hội tìm hiểu và nâng cao nhận thức về lối sống của cộng đồng địa phương" (REST, 1997).

Ở Việt Nam, DLCD mới xuất hiện từ năm 1997, nhưng phát triển khá nhanh. Từ đó đến nay, cũng có nhiều quan niệm, nhiều khái niệm khác nhau về DLCD. Tác giả Trần Thị Mai (2005) cho rằng: "DLCD là hoạt động tương hỗ giữa các đối tác liên quan, nhằm mang lại lợi ích về kinh tế cho cộng đồng dân cư địa phương, bảo vệ được môi trường và mang đến cho du khách kinh nghiệm mới, góp phần thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của địa phương có dự án".

Tác giả Võ Quế (2006), cũng đưa ra quan điểm riêng: "Du lịch dựa vào cộng đồng là phương thức phát triển du lịch trong đó cộng đồng dân cư tổ chức cung cấp các dịch vụ để phát triển du lịch, tham gia bảo tồn tài nguyên thiên nhiên và môi trường, đồng thời cộng đồng được hưởng quyền lợi về vật chất và tinh thần từ phát triển du lịch và bảo tồn tự nhiên".

Năm 2012, tác giả Bùi Thị Hải Yến cũng đưa ra khái niệm: "DLCD có thể hiểu là phương thức phát triển bền vững mà ở đó cộng đồng

* Tel: 0912 187118

địa phương có sự tham gia trực tiếp và chủ yếu trong các giai đoạn phát triển của hoạt động du lịch. Cộng đồng nhận được sự hợp tác, hỗ trợ của các tổ chức, cá nhân trong nước và quốc tế, của chính quyền địa phương cũng như chính phủ và nhận được phần lớn lợi nhuận thu được từ hoạt động du lịch nhằm phát triển cộng đồng, bảo tồn, khai thác tài nguyên môi trường du lịch bền vững, đáp ứng các nhu cầu du lịch phong phú, có chất lượng cao và hợp lí của du khách”.

Nhìn chung, các tác giả đều quan niệm DLCĐ là hình thức du lịch mà du khách là người mang lại lợi ích kinh tế và có ảnh hưởng nhất định đến tài nguyên thiên nhiên, môi trường sinh thái, nếp sống của người dân địa phương. Người dân địa phương là người kiểm soát các giá trị về tài nguyên du lịch để hỗ trợ du khách có cơ hội tìm hiểu và nâng cao nhận thức về văn hóa truyền thống của cộng đồng địa phương. Cộng đồng địa phương sẽ nhận được lợi ích về kinh tế, học hỏi được những kinh nghiệm từ du khách, có cơ hội về giao lưu, nắm bắt được những nét văn hóa, các thông tin trong nước và quốc tế.

Như vậy, DLCĐ là loại hình du lịch mà người dân địa phương có thể cùng ăn, cùng ở, cùng làm việc với du khách. Du khách được khám phá những giá trị về tự nhiên, văn hóa của địa phương, nâng cao nhận thức, hiểu biết về cộng đồng địa phương. Cộng đồng địa phương được hưởng lợi về kinh tế, học hỏi được những kinh nghiệm từ du khách, nâng cao nhận thức, đồng thời biết giữ gìn, bảo vệ những giá trị tự nhiên, nhân văn để khai thác vào mục đích du lịch.

DLCĐ là loại hình du lịch mà mọi hoạt động của nó gắn liền với cộng đồng dân cư. Người dân địa phương được tham gia và chịu trách nhiệm ra quyết định thực thi, điều hành các hoạt động du lịch. Mục đích là tạo cho mọi thành viên trong cộng đồng được tham gia vào hoạt động du lịch, phát triển đời sống vật chất, tinh thần, nâng cao đời sống của cộng đồng dân cư địa phương.

Vai trò của du lịch cộng đồng

DLCĐ có vai trò rất lớn, nhất là đối với những tỉnh miền núi như Sơn La. Du lịch góp phần xóa đói, giảm nghèo, chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông thôn. Thông qua du lịch, tài nguyên thiên nhiên, văn hóa địa phương các vùng miền được bảo vệ, tôn trọng và khai thác, phát huy giá trị và được giới thiệu, quảng bá rộng rãi. DLCĐ mang lại hiệu quả cao trong quá trình hiện đại hóa nông thôn thông qua việc tạo ra công ăn việc làm, giữ gìn và phát huy các làng nghề truyền thống, bảo vệ các giá trị cộng đồng. DLCĐ góp phần tăng thu nhập cho cộng đồng địa phương, đặc biệt ở vùng nông thôn, nơi tỷ lệ đói nghèo còn cao. Đây là yếu tố tích cực góp phần làm giảm tác động của cộng đồng đến các giá trị cảnh quan, tự nhiên, góp phần bảo tồn tài nguyên, môi trường, đảm bảo cho phát triển du lịch cộng đồng bền vững.

Phát triển DLCĐ giúp cho những người dân tham gia vào các dịch vụ du lịch, được hưởng lợi từ việc phát triển hạ tầng du lịch. Đây là yếu tố tích cực để đảm bảo sự công bằng trong phát triển du lịch. Phát triển DLCĐ tạo cơ hội việc làm cho cộng đồng, qua đó sẽ góp phần thay đổi cơ cấu, nâng cao trình độ lao động của khu vực này. Đây là yếu tố quan trọng góp phần hạn chế dòng di cư của cộng đồng từ nông thôn ra thành thị, ổn định xã hội, đảm bảo cho sự phát triển bền vững chung.

Phát triển DLCĐ góp phần quan trọng trong việc giữ gìn, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên, phục hồi, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, nghề truyền thống, tạo điều kiện đẩy mạnh giao lưu văn hóa, kinh tế giữa các vùng miền và với các nước trên thế giới.

Phát triển DLCĐ góp phần thay đổi diện mạo đô thị nông thôn thông qua việc xây dựng cơ sở hạ tầng và cơ sở vật chất kĩ thuật phục vụ du lịch. Đây sẽ là điều kiện để nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân ở địa phương có hoạt động du lịch cộng đồng. Phát triển DLCĐ làm thay đổi mức sống của dân cư, thay đổi nhận thức và từng bước thu hẹp sự

khác biệt về chất lượng cuộc sống giữa thành thị và nông thôn, giảm bớt sức ép di dân tự do từ nông thôn ra thành thị, góp phần ổn định trật tự xã hội.

Những tiềm năng tự nhiên để phát triển du lịch cộng đồng tỉnh Sơn La

Sơn La có nhiều tiềm năng tự nhiên để phát triển du lịch cộng đồng. Địa hình, khí hậu, sông ngòi, thảm thực vật, cảnh quan thiên nhiên rất thích hợp cho du khách tham gia các hoạt động du lịch cùng với người dân ở địa phương.

Diện tích tự nhiên của tỉnh là 14.055 km². Sơn La là cửa ngõ của miền Tây Bắc, giáp với Hòa Bình, Điện Biên, Lai Châu, Phú Thọ và nước Cộng hòa dân chủ nhân dân Lào. Vị trí này khá thuận lợi để thu hút khách du lịch từ các vùng lân cận tới.

Sơn La có địa hình chủ yếu là núi và cao nguyên. Địa hình khu vực núi là nơi cư trú chủ yếu của đồng bào các dân tộc thiểu số như Mông, Dao... Trên các khu vực núi cao có thể thu hút khách du lịch với nhiều hoạt động khá hấp dẫn như trồng rừng, thu hái lâm sản, hoa quả. Một số khu vực núi thích hợp với hoạt động du lịch như Co Mạ (Thuận Châu), Ngọc Chiến (Mường La), Sông Mã, Sốp Cộp, Bắc Yên... Mỗi khu vực, du khách có thể trải nghiệm với các hoạt động khác nhau. Ở khu vực núi Bắc Yên du khách có thể tham gia công việc chăm sóc, hái chè, hái sơn tra, cùng tham gia sao chè, ủ, nấu rượu sơn tra với đồng bào dân tộc Mông. Ở Ngọc Chiến, có thể trồng hoa ly, trồng rừng, trồng cao su... Ở Sông Mã, Sốp Cộp, du khách có thể tham gia các hoạt động sản xuất nông nghiệp, làm ruộng bậc thang, trồng hoa quả, đặc biệt là thu hoạch và cùng làm long nhãn với bà con nơi đây...

Sơn La có một số cao nguyên rộng lớn, bằng phẳng rất thích hợp với hoạt động du lịch cộng đồng. Cao nguyên Mộc Châu có độ cao trung bình trên 1000 mét. Ở đây có nhiều hoạt động sản xuất đặc trưng, khá hấp dẫn khách du lịch. Du khách có thể tham gia cùng người dân địa phương hái chè, chăm sóc chè, trồng

hoa, cây cảnh, chăn nuôi bò sữa và tham gia các hoạt động chế biến các sản phẩm này với người dân địa phương. Đây là hoạt động rất hấp dẫn đối với khách du lịch quốc tế. Đặc biệt trong những năm gần đây, Mộc Châu phát triển mạnh việc trồng các loại hoa, vừa để phát triển kinh tế, vừa để phục vụ khách du lịch. Du khách có thể tham gia các hoạt động trồng, chăm sóc, thu hoạch hoa và các hoạt động dịch vụ khác từ các vườn hoa.

Một số huyện ở Sơn La có các cánh đồng bằng phẳng. Tuy diện tích không lớn, nhưng đó là những cánh đồng trù phú, đất tốt, thích hợp với việc trồng nhiều loại cây lương thực, thực phẩm. Ở những khu vực này, khách du lịch có thể tham gia làm nhiều công việc đồng áng với bà con nông dân như: cấy lúa, trồng, thu hoạch, chăm sóc các loại hoa màu...

Khí hậu Sơn La trong lành, mát mẻ. Các chỉ tiêu về khí hậu đều được đánh giá là rất thích hợp đối với du khách. Khí hậu có hai mùa: Mùa khô và mùa mưa. Mùa khô kéo dài, du khách có thể tham gia nhiều hoạt động du lịch trong các tháng mùa khô như cùng tham gia vào hoạt động sản xuất nông nghiệp, các hoạt động trồng rừng, nuôi thả cá... Mùa mưa ngắn hơn so với mùa khô. Tuy nhiên, trong các tháng mùa mưa, du khách vẫn có thể tham gia các hoạt động sản xuất cùng với đồng bào: dệt thổ cẩm, đan lát... Nhìn chung, khí hậu Sơn La rất thích hợp để phát triển du lịch cộng đồng. Hoạt động du lịch có thể diễn ra tất cả các tháng trong năm. Một số khu vực có địa hình núi cao, khí hậu trong lành, mát mẻ thích hợp với nhiều loại hình du lịch trong đó có du lịch cộng đồng.

Sơn La có nguồn nước dồi dào, bao gồm cả nước mặt và nước ngầm, rất thích hợp cho phát triển du lịch cộng đồng. Nguồn nước mặt khá phong phú. Hai hồ thủy điện lớn, rất thuận lợi để tổ chức các hoạt động du lịch như bơi thuyền ngắm cảnh, thưởng ngoạn những cảnh đẹp khu vực dọc lòng hồ. Du khách cũng có thể tham gia vào các hoạt động như: nuôi trồng, đánh bắt thủy sản cùng với bà con

nông dân khu vực ven hồ.

Sơn La còn có nhiều mỏ nước nóng, nước khoáng có giá trị chữa bệnh tốt. Nước khoáng ở Sơn La chứa nhiều brom, Iốt, có thể chữa được các bệnh về tim mạch, thấp khớp. Du khách cũng có thể nghỉ ngơi, an dưỡng ở những khu vực có nước nóng, có thể tham gia vào các hoạt động du lịch cùng với bà con dân tộc nơi đây.

Tài nguyên sinh vật khá đa dạng. Sơn La có một số khu vườn quốc gia, mang những nét đặc trưng riêng, rất hấp dẫn với du lịch sinh thái cộng đồng. Các khu vườn quốc gia như Xuân Nha (Mộc Châu), Cópia (Thuận Châu) đều có hệ sinh thái đặc trưng, có những loài đặc hữu điển hình, thích hợp cho việc nghiên cứu, bảo tồn các loài động, thực vật quý hiếm. Ngoài ra, du khách có thể tham gia các hoạt động cùng bà con nông dân chăm sóc vườn cao su, vườn cây ăn quả, chăm sóc rừng... Tương lai, có thể tham gia cùng bà con nông dân thu hoạch mủ cao su, sơ chế mủ cao su...

Đặc biệt, Sơn La có nhiều loại hoa quả của xứ nhiệt đới, ôn đới. Trên cao nguyên Mộc Châu có thể trồng được nhiều loại như đào Pháp, hồng Nhật Bản, dâu tây, hoa lan, hoa ly... Du khách có thể tham gia các hoạt động sản xuất nông nghiệp cùng với bà con địa phương nơi đây...

Như vậy, các điều kiện tự nhiên của Sơn La rất thích hợp cho sự phát triển nhiều loại hình du lịch, trong đó có du lịch cộng đồng.

Thực trạng phát triển du lịch và du lịch cộng đồng ở Sơn La

Từ những năm cuối thế kỉ XX, Sơn La đã chú trọng đầu tư để phát triển du lịch. Số lượng khách và doanh thu du lịch tăng đáng kể.

Bảng 1: Số lượng khách và doanh thu du lịch Sơn La giai đoạn 2005 - 2013

Năm	2005	2010	2012	2013
Số lượt khách (ngàn lượt)	148,9	615,6	818,1	950,5
Khách quốc tế	9,12	9,14	7,4	9,5
Doanh thu (Tỷ VNĐ)	80	230	501,7	601,75

(Nguồn: Sở Văn hóa – Thể thao và du lịch Sơn La)

Cơ sở lưu trú ở Sơn La đã phát triển, cơ bản đáp ứng được nhu cầu của du khách. Tính đến hết tháng 12 năm 2013, Sơn La có 116 cơ sở lưu trú đang hoạt động với 1520 phòng. Công suất sử dụng phòng đạt 63%. Các dịch vụ lưu trú đang được bổ sung, chất lượng phục vụ ngày càng tốt hơn. Các nhà hàng, khách sạn cũng được đầu tư, nâng cấp, phục vụ tốt hơn nhu cầu của du khách.

Du lịch cộng đồng ở Sơn La được phát triển muộn hơn. Năm 2007, tổ chức SNV đã hỗ trợ phát triển du lịch cộng đồng cho tỉnh Sơn La. Một số bản du lịch cộng đồng được triển khai xây dựng như bản Nà Bai (Chiềng Yên – Yên Châu), bản Áng, bản Dọi (Đông Sang - Mộc Châu), Bản Bó, Bản Hùm (TP Sơn La). Các bản du lịch cộng đồng bước đầu đã hoạt động có hiệu quả. Trung bình mỗi năm đón khoảng 16.000 lượt khách. Doanh thu du lịch đạt trên 4.000 triệu đồng/năm. Tốc độ doanh thu và thu nhập từ dịch vụ du lịch tăng trung bình trên 20%/năm. Du lịch cộng đồng cũng thu hút trên 30% lao động ở các thôn bản, góp phần nâng cao thu nhập cho người dân các địa phương.

Mặc dù hoạt động du lịch cộng đồng đã có những bước phát triển đáng kể, nhưng vẫn có những hạn chế nhất định. Doanh thu du lịch chưa cao, số ngày lưu trú chưa nhiều. Nhiều sản phẩm du lịch chưa có sức hấp dẫn đối với du khách. Để có thể khai thác tốt những tiềm năng, nâng cao hiệu quả kinh doanh du lịch, cần phải có các giải pháp cụ thể về đầu tư, về nguồn nhân lực, tuyên truyền quảng bá...

Những giải pháp để phát triển du lịch cộng đồng ở Sơn La

- Phải xây dựng quy hoạch, kế hoạch tổng thể phát triển du lịch cộng đồng ở Sơn La. Xuất phát từ thực tiễn của địa phương, cần quy hoạch những điểm du lịch cộng đồng phù hợp. Các điểm du lịch cộng đồng phải đảm bảo được những tiêu chí cần thiết về nhà ở, các công trình vệ sinh, nhà tắm, nước sạch, giao thông..., tránh xây dựng tràn lan, manh ai nấy làm, xây dựng theo phong trào...

- *Đầu tư thích đáng cho công tác bảo tồn, giữ gìn các giá trị tự nhiên, văn hóa trong tỉnh.* Cần phải có sự đầu tư để bảo tồn các khu vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên, các cảnh quan thiên nhiên, hang động, giữ gìn nét đẹp nguyên sơ để phục vụ cho mục đích du lịch. Cũng cần có những biện pháp bảo tồn, trùng tu các giá trị văn hóa để có thể khai thác kết hợp với các vẻ đẹp tự nhiên để hấp dẫn khách du lịch hơn.

- *Nhà nước cần quan tâm hơn nữa đến công tác phát triển cộng đồng, giáo dục cộng đồng, nâng cao dân trí tạo điều kiện cho người dân địa phương tham gia quản lý và trực hoạt động du lịch.* Nhà nước cần điều hành các hoạt động du lịch giữa các khu vực kinh tế, các đơn vị làm du lịch tại địa bàn một cách hợp lý, tránh sự cạnh tranh bất cứ giá nào làm tổn hại đến tài nguyên du lịch. Điều hòa lợi ích thu được từ du lịch trong đó cần ưu tiên phát triển cộng đồng ở Sơn La.

- *Có chiến lược tuyên truyền quảng bá và xúc tiến du lịch cộng đồng, tạo điều kiện cho du khách khám phá phong cảnh tự nhiên, những nét đẹp văn hóa ở mỗi địa phương trong tỉnh.* Hỗ trợ cộng đồng người nghèo trong việc tiếp thị và xúc tiến du lịch. Do Sơn La còn nghèo, trình độ dân trí chưa cao, chưa thể tuyên truyền quảng bá sản phẩm, vì vậy cần xây dựng hệ thống quản lý tiếp thị có hiệu quả nhằm thông tin cho du khách các điểm du lịch, các cơ sở vật chất và dịch vụ các nơi có khả năng phát triển du lịch.

- *Xây dựng kết cấu hạ tầng, phát triển các loại hình dịch vụ cho cộng đồng.* Cần phải đầu tư để xây dựng hệ thống đường, nước sạch tới các điểm du lịch. Có thể cho nông dân vay vốn với lãi suất thấp để xây dựng nhà ở, khu vệ sinh, cải thiện điều kiện sống ở mỗi vùng quê.

- *Có kế hoạch đào tạo nguồn nhân lực phục vụ cho phát triển du lịch, đặc biệt là đội ngũ thuyết minh viên và nhân viên phục vụ ở các thôn bản.* Mở các lớp tập huấn về nghiệp vụ du lịch. Thông qua các lớp tập huấn, người

dân thôn bản có được những kỹ năng cơ bản phục vụ, khai thác, kinh doanh trong lĩnh vực du lịch. Cũng cần có những biện pháp nâng cao trình độ văn hóa cho đồng bào, giúp đồng bào ngày càng hòa nhập với sự phát triển kinh tế - xã hội chung, đồng thời biết phát huy thế mạnh của địa phương để phát triển DLCĐ.

- *Cần phải tuyên truyền, giáo dục ý thức cho cộng đồng địa phương để giữ gìn, bảo vệ nguồn tài nguyên thiên nhiên và môi trường.* Nâng cao dân ý thức của cộng đồng đối với các nguồn tài nguyên hiện có của địa phương, đồng thời cần có ý thức trách nhiệm đối với môi trường của địa phương cũng như của cả tỉnh để chung tay gìn giữ bảo vệ môi trường cho sự phát triển bền vững.

Sơn La đã và đang trở thành một thế mạnh của du lịch của cả nước vùng Tây Bắc. Để du lịch Sơn La phát triển bền vững cần có một chiến lược phát triển du lịch sinh thái cộng đồng, đề cao yếu tố cộng đồng trong sự phát triển là điều không thể không quan tâm. Việc xây dựng làng du lịch cộng đồng sẽ đem lại sự đổi thay theo hướng tích cực đối với các làng bản, nhận thức của cán bộ và người dân về du lịch nói chung và du lịch cộng đồng từng bước sẽ được nâng lên. Người dân hiểu được ý nghĩa của việc phát triển du lịch cộng đồng gắn với phát triển kinh tế, ý thức bảo tồn văn hoá, bảo vệ tài nguyên du lịch được hình thành và củng cố. Qua đó nhiều gia đình có thể chủ động và tham gia hiệu quả vào các hoạt động phát triển du lịch cộng đồng tại địa phương như: Cải tạo nhà ở, mua sắm trang thiết bị tối thiểu để phục vụ và đón khách du lịch tham quan, lưu trú; nâng cao ý thức sống vệ sinh, các công trình vệ sinh sẽ được xây dựng thay thế cho công trình vệ sinh truyền thống; người dân sẽ chú trọng giữ gìn và làm đẹp cảnh quan làng bản. Việc mở các lớp tập huấn, tuyên truyền cho người dân trong thôn, bản giúp người dân có được những kỹ năng cơ bản phục vụ, khai thác, kinh doanh trong lĩnh vực du lịch để có thể thu hút được lượng khách du lịch trong và ngoài nước đến tham quan và lưu trú.

KẾT LUẬN

Để du lịch cộng đồng ở Sơn La phát triển một cách bền vững và hiệu quả, góp phần tích cực vào xóa đói giảm nghèo, cần phải có những giải pháp đồng bộ trong thời gian tới như: Lựa chọn, quy hoạch và phát triển các làng du lịch cộng đồng có đầy đủ các yếu tố về cảnh quan sinh thái, đảm bảo an toàn, an ninh để đầu tư xây dựng. Nâng cấp hạ tầng cơ sở, chú trọng đến các điểm, các làng bản nằm trên tour, tuyến du lịch chính của vùng. Có kế hoạch đào tạo nguồn nhân lực, đặc biệt là đội ngũ thuyết minh viên và nhân viên phục vụ tại các thôn bản. Đào tạo, nâng cao nhận thức cộng đồng, nhất là đồng bào các dân tộc thiểu số. Giữ gìn, bảo vệ và tôn tạo các nguồn tài nguyên, đảm bảo cho sự phát triển bền vững.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Thị Mai, 2005, *Du lịch cộng đồng – du lịch sinh thái: Định nghĩa, đặc trưng và quan*

điểm phát triển, Trường Trung cấp nghiệp vụ du lịch Huế.

2. Sở Văn hóa – Thể thao và Du lịch Sơn La, (2011), Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch giai đoạn 2005 – 2010.

3. Sở Văn hóa – Thể thao và Du lịch Sơn La, Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch Sơn La năm 2011, 2012, 2013.

4. Sở Văn hóa – Thể thao và Du lịch Sơn La, Dự án hỗ trợ 4 bản du lịch cộng đồng giai đoạn I trên địa bàn tỉnh Sơn La.

5. Sở Văn hóa – Thể thao và Du lịch Sơn La, Đề án Điều tra, khảo sát thị trường du lịch sinh thái cộng đồng tỉnh Sơn La số 25/ĐA.

6. Bùi Thị Hải Yến (chủ biên), 2012, *Du lịch cộng đồng*, Nxb Giáo Dục Việt Nam.

7. REST, 1997, *Community Based Tourism: Principles and Meaning*.

8. <http://www.pachamama.org/community-based-tourism>

9. <http://www.communitybasedtourism.info/en/community-based-tourism/community-based-tourism.asp>

10. <http://www.community-tourism.org>

SUMMARY

NATURAL POTENTIAL FOR COMMUNITY – BASED TOURISM DEVELOPMENT IN SON LA PROVINCE

Tran Viet Khanh^{1*}, Do Thuy Mui²
¹Thai Nguyen University, ²Tay Bac University

Community-based tourism is in which tourists can join in every activity with local community. This type of tourism brings high economic benefits for many locals, especially in mountainous areas and rural areas, including Son La. Son La is located in the northwest of the country, there are much natural potential for tourism development community. Topography, climate, water, vegetation ... are very favorable for tourism development community. However, tourism development community here is not commensurate with its potential. Tourists are few, not many days stayed, tourism revenue is not high. The tourism products are not unique, so no tourist attraction. It is necessary to have specific solutions for planning, investment, human resource development, dissemination, promotion for tourism development more sustainable and efficient.

Key words: *Community-based tourism, sustainable, tourism products, planning, natural potential.*

Ngày nhận bài: 27/4/2015; Ngày phản biện: 25/5/2015; Ngày duyệt đăng: 28/9/2015
 Phản biên khoa học: ThS. Lê Tiến Dũng – Đại học Thái Nguyên

* Tel: 0912 187118